

Дзіцячая мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СІАУЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

ГОД ВІДАННЯ 32-гі № 32 (1773) Пятніца, 19 красавіка 1963 г. Цана 4 кап.

НЕЎМІРУЧАЕ ІМЯ ПРАВАДЫРА

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Беларускі чытач надыта атрымаў 39-ы том Збору твораў У. І. Леніна на роднай мове. Кніга выйшла ў Беларускім дзяржаўным выдавецтве. У тым змешчана дваццаць сшыткаў на імперыялізм і асобныя запісы 1912 — 1916 гг., якія ўпершыню друкаваліся ў 1933 — 1938 гг. у Ленінскіх зборніках. «Сшыткі на імперыялізм» — падрыхтоўны матэрыял да твора У. І. Леніна «Імперыялізм, як вышэйшая стадыя капіталізму» — перакладзены на беларускую мову ўпершыню. Навуковае супрацоўнікі Інстытута партыі ЦК КП Беларусі — філіяла Інстытута марксізма-ленінізма пры ЦК КПСС працягваюць першы пераклад на беларускую мову сшыткаў па агарнаму пытанню, якія складаюць саркавіж том IV выдання Збору твораў У. І. Леніна. Гэта — планы і канспекты 1900 — 1916 гг.

У вытворчасці выдавецтва знаходзіцца таксама пераклад першай часткі даведкага тома Збору твораў У. І. Леніна.

ФОТАЗДЫМКИ

РАСКАЗВАЮЦЬ

У чытальнай зале бібліятэкі Мінскага завода аўтаматычных ліній экспануюцца тры стэндзі, на якіх змешчаны фотаздымкі і малюнкі аб жыцці і рэвалюцыйнай дзейнасці Уладзіміра Ільіча.

Тут паказаны і фотаздымкі пецярбургскіх рабочых І. Бабушкіна, А. Бадрова, В. Князева і многіх іншых удзельнікаў рэвалюцыйнага марксісцка-рэвалюцыйнага партызанскага гуртка, якімі кіраваў У. І. Ленін, здымкі «У. І. Ленін на ўсерасійскай сесіі ў Крамлі 1 мая 1920 г.», «У. І. Ленін і Н. К. Крупская сядоць сярод вёскі Горкі».

Прадстаўлены на стэнджах карты з указаннем месца рэвалюцыйнай дзейнасці Ільіча.

Мінагалодна заўсёды ў Дзяржаўнай бібліятэцы БССР, якая дасягала іх заснавальніца Камуністычнай партыі і Саветскай дзяржавы Уладзіміра Ільіча Леніна. Працягваюць выключную цікавасць да твораў пра У. І. Леніна і наставніка і настаўніка. У чытальных залах, вестыбулях бібліятэкі арганізаваны выставы твораў У. І. Леніна, фотаздымкі, карціны вядомых мастакоў, якія расказваюць аб жыцці і рэвалюцыйнай дзейнасці гэнія чалавечасці. Асабліва цікава чытаць бібліятэцы працягваюць да кнігі «Успаміны сваёй пра Леніна», «Ленін і Маркс», «Апошні падполле Леніна», «Ленін у Польшчы», «Ленін — майстар рэвалюцыйнай прапаганды».

П. БАРОДКА.

На здымку: калі стэндзі выставы. Фота К. ВАЛОДЗІНА.

РЭПАРТАЖ

Калі пачынаецца вясна? Тады, як пакідае вліццё апошняга снега-ацымшальнік або калі вам трэба першы працоўны бэз пеліто?

Не, у вясні ёсць і іншы адзакі. У трыццаць зялёнага будаўніцтва, напрыклад, яна пачалася ў той завірушчы з'явіўся дзень, калі гарадскі Савет зацвердзіў план азеленяння сталіцы на 1963 год.

За вокнамі бшавала завіруха, а ў трыццаць заварылі пра зялёныя алеі, пра кветкавыя клубы. Работнікам трэста ўжо чулася, як шыпяць лісце.

Гартае старонкі плана Лізія Міхайлаўна Міхайлава, начальнік аддзела азеленяння. Слушае яе, і дзеціца, быццам кветкавая расада, саджанцы, кустарнікі даўно ўжо на сваіх месцах. Але цяпер ужо і нам лягчы ўважце сабе

будучы зялёны ўбор сталіцы.

ДРЭВЫ АТРЫМОУВАЮЦЬ «ПРАПІСКУ»

На аднаго мінчаніна ў 1963 годзе прыпадае 18 метраў зялёных насаджэнняў. Гэта не так мала, калі ўлічыць, што на кожнага мінчаніна ў сярэднім прыпадае 18—20 метраў, на кожнага кіўляніна — 16. Праўда, значна больш на чалавека зялёных насаджэнняў у Брэсце, а ў Рызе — каля 30 метраў, але ж усё нядаўна на кожнага мінчаніна прыпадала толькі восемдзесяць метраў... Навокал сталіцы — лясы. Горад расце, а разам з ім растуць і зялёныя масівы ў яго межах. Сасновы бор паміж трактарным і аўтамабільным заводамі, напрыклад, адразу павялічыў плошчу зялёных насаджэнняў у горадзе з 489 да 1.100 гектараў.

ДРЭВЫ АТРЫМОУВАЮЦЬ «ПРАПІСКУ»

Але жаме паранейшаму зялёны ад пераўтваральнай працы людзей. Толькі адных дрэў будзе высаджана вясною гэтага года каля 80 тысяч. Масавыя пасадкі робяць перш за ўсё ў новых мікрараёнах.

Ад плошчы імя Якуба Коласа да Арлоўскай вуліцы будаўнікі праектуюць новую транспартную магістраль — вуліцу імя Веры Харужай. Яе ўпрыгожыць каштанавая алея. Пасадкі тут пачаліся яшчэ летась. Калі дайшлі да вуліцы Куйбышава. Вясной строй саджанцаў дойдзе да вуліцы Максіма Горкага, а ўвосенні закончыцца ля першых карпусоў на бульвары Шаўчэнкі.

Другі вялікі раён масавых насаджэнняў — жылы масіў на вуліцы Карла Лібкнехта. Тут закладваюцца новы бульвар імя Грыбаедава.

Шмат гадоў ядзецца азеленяне. Магільскай вуліцы. У канцы вясны будзе пасаджана 900

дрэў. Зялёныя станцыі вядуць насасяў — Енісейская, Іркуцкая, Алтайская, Ключавая.

У Саветскім раёне, апрача вуліцы Веры Харужай, работы па азеленню будуць весціся на Акадэмічнай, Волгаградскай, Кавалерыйскай вуліцах.

У дзіцячым парку імя Горкага намываецца высадзіць 650 дрэў і 12 тысяч кустоў. Якія ж пароды дрэў будуць садзіць у Мінску? Мінчане ганарыцца сваімі ліпамі. Яны лепшыя за славутыя ліпы на вуліцы Горкага ў Маскве, гэта прызнае і масквіцкі. Ліп паранейшаму будзе больш за ўсё, але ўсё з'явіўшыся «прапіску» атрымаюць у Мінску і іншыя каштоўныя пароды. «Пад каштанамі Прагі»... «Кіеўскія каштан»... Хутка гэтыя каштоўныя дрэвы будучы ў нашай сталіцы. Каштанавая алея па вуліцы Веры Харужай ужо маюць

СТАРЭЙШЫХ СЯСЦЁР

Завіш ста дрэў пасаджана на вуліцы Брэсцкай. Келя 250 каштанавых ўпрыгожылі Паркавую магістраль ад плошчы Свабоды да Калгаснай вуліцы. 25-гадовыя саджанцы добра прыняліся тут і хутка пайшлі ў рост.

На Паркавай магістралі зроблены масавыя пасадкі вясно. Ясенем чалам абсаджаны вуліцы Смалачкова і Чкалава.

Мінчане любяцьца блакітнымі ёлкамі ў Дома Урада, ля Тэатра оперы і Балета, у парку імя Яні Купалы. Але блакітныя ёлкі — форм прышчэпленыя, а натуральны выгляд яны не сустракаеца. Пасадкі высаджаецца звычайная ёлка. Праўда, лясная жыхарка дрэнна пераносіць гарадскі клімат. Таму ёлка замяняецца на вуліцах белз-

каўскай піхтай. Доследы па яе вырошчванню, якія пачалі рабіцца 12 гадоў нязд, далі цудоўныя вынікі. Сялёта на вуліцах Мінска паявіцца 200 саджанцаў піхты.

КАЛІ ЗНЯТЫ АГАРОДНЫ

Вяснавыя работы звязаны з падсадкамі кустоў, амадажэннем якіх трэба рабіць праз кожны пяць-шэсць гадоў. Кусты асабліва патрэбны пры новай планіроўцы нашых свераў. У многіх месцах зняты цымякі чыгуныныя шпектнікі. На змену ім прышлі дэкарэтыўныя кусты. У гадавалічных нарытываны для перадач тысячы кустоў акацыі, язімні, чорных падарыж. Садзіць іх будуць на Ленінскай працяжцы, ля Тэатра оперы і Балета, у парках.

Цяжка ўважце сабе нашы сталіцы бэз кветак. Штогод іх садзяць келя двух мільёнаў.

У ГЭТЫМ НУМАРЫ

НАСУСТРАЧ 93-Й ГАДАВІНЕ 3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ У. І. ЛЕНІНА • ПРАБЛЕМЫ БЕЛАРУСКАЙ ЭТНАГРАФІІ • РАБОЧЫА АБМАРКОУВАЮЦЬ ПАЭТЫЧНЫЯ КНІГІ

жання, якія лёць ваду на млын буржуазнай прапаганды. Мірнага суснавання Ідэалогіі быць не можа. Разважаны аб тым, быццам існуе нейкая агульначальная надкласавая справядлівасць, могуць увесці ў зман толькі недаведчаных і наіўных людзей. Гэта чыста, так скажаць, псіхалагічная форма ашуканства працоўных, яна сее ілюзіі сацыяльнай бескарыстнасці. Вось аб чым і напаміну нам у сваёй прамове М. С. Хрушчоў.

Саветская літаратура, пазіў у прыватнасці, мае трывалыя рэвалюцыйныя традыцыі. Творчасць Уладзіміра Маякоўскага і Мікалая Асеева, Дзям'яна Беднага і Эдуарда Багрышка, Міхаіла Ісакоўскага і Аляксандра Твардоўскага і народнасці ў мастацтве і літаратуры, з'яўляюцца баявой праграмай

НАШ КОМПАС

Піліп ПЕСТРАК

будуць, пафас сацыялістычнага будаўніцтва, раскрывае духоўны свет новага чалавека.

Пафасам змагання за камуністычны Ідэалі прасякнуты і творы беларускіх саветскіх паэтаў — Яні Купалы і Якуба Коласа, Ціхі Гартна і Мікалая Чарота, Кандрата Крапівы і Пётруся Броўкі, Петра Глебкі і Андрэя Александровіча, Уладзіміра Дубоўкі і Паўлюка Труса, Арыадэя Кулішова і Максіма Танка, Пімена Панчанкі і інш.

М. С. Хрушчоў у сваёй прамове звярнуў асабліва ўвагу на традыцыйны рэвалюцыйны паэзіі. І гэта нездарма. Бо ў свеце існуюць дзве Ідэалогіі: наша, камуністычная, і воражыя, буржуазная. Калі ісці ў пошуках таго, што мы заўвем новае, арыгінальнае, то можна прытрымлівацца або аднаго напрамку, або другога. У першым выпадку мы набліжамся да народа, зліваемся з ім, у другім у супярэчнасць з ім. Таму рэвалюцыйныя традыцыі ў літаратуры і з'яўляюцца той асновай, ад якой дарога вядзе да народа, да яго вялікіх спраў.

Адбываецца рэвалюцыйнае пераўтварэнне рэчаіснасці, духоўнае ўзбагачэнне шырокіх народных мас. Змагаючыся за камунізм, саветскія людзі набываюць новыя навіны, выхоўваюцца ў духу Ідэі камунізму, грамадскай сумленнасці, глыбокай адданасці справе партыі. Аб усім гэтым патрэбна хваляючы мастацкі расказ, такі

Утэхомірыліся бурні рэвалюцыйных лон. Подернулася тнію советская мешаніна. И вылезло из-за спины РСФСР мушкетёрская мешаніна. («О дражни».)

Ідэалогія марксізму, буржуазна-анархызму знайшла сваіх прыхільнікаў і ў нашы дні срод асобных наўстойлівых прадстаўнікоў мастацкай інтэлігенцыі. Некаторыя неспрыякаваныя юнакі, захапіўшыся рознымі пльямі сучаснага мадэрнізму, пачалі нурацца нават слова Ідэалогіі. Яна, быццам, абмяжоўвае іх здольнасць да самавыяўлення. І чалавека, які абараняе Ідэалогію, той-сёй гатовы нават назваць адсталым, косым.

Вось гэта і ёсць тая палітычная блызукасць, якая можа пайсці на карысць нашым класавым ворагам.

Літаратура сацыялістычнага рэалізму заклікае стаіць на варце інтарэсаў рабочых і сялян, быць натхнёным прапагандыстам Ідэі партыі, правядніком сацыялістычнай свядомасці ў шырокіх працоўных масах. Рознымі лёгкадумнымі «трындаці-брындаці» сацыялістычнай культуры не пабудуеш. Такія нічымныя браготкі, разлічаныя на густы мяшчаніна, толькі замешваюць свядомасць. Трэба мысліць глыбока, з наўчэцтвам аданасці за важнасцю пільнага справы, з любоўным клопатам пра духоўныя запатрабаванні нашага грамадства сучасніка. Толькі з такіх паэзіяў, з паэзіяў камуністычнай Ідэалогіі, пісьменнік можа ўбачыць сапраўды добрае, перспектыўнае ў нашай рэчаіснасці, усё тое, што знаходзіцца на магістральным шляху нашага шматграннага, дынамічнага жыцця.

На жаль, сустракаюцца яшчэ і прыхільнікі так званай «творчай надкласавасці», якія разважаюць пры чым тут, маўляў, рабочы, буржуа? Мясце цікавіць толькі чалавек.

Гэта вельмі небяспечная разважання, які былі бы зразумелы народнаму. Іншы мастацтва не дасягне сваёй мэты, не ўзвылічыць, не ўпрыгожыць нашага жыцця.

Здзябненне тэмы ў літаратуры неабходна вядзе пісьменніка да збыднення духоўнага свету героя, характару сучасніка, да збыднення эстэтычнага Ідэалу. У гэтым сэнсе адыход ад грамадска-значных тэм — з'яўва вельмі небяспечная, бо яна наносіць шкоду камуністычнаму выхаванню, выхаванню гарманічна развітага і мэтанакіраванага чалавека будучыні.

З прырасце даводзіцца канстатаваць, што сыхляецца да дрэбна-тэматы, хваравіта цікавасць да нейкіх праў жыцця назіраецца і ў некаторых творах нашай беларускай літаратуры.

Надаўна я працягваю ў часопісе «Беларусь» апавяданне Івана Пташнікава «Танцы». У ім апісваецца трызненне старога хворага, усімі пакінутага дэспрамгасу-скага конюха. Гэта літаратурнае практыкаванне І. Пташнікава пачынае з прэтызіяў на псіхалогію. Але ж якія глыбіні свайго «героя» адрывае нам малады прэтызі?

За сціпую хату, дзе ляжыць неспрытомы стары, тануючы маці дзеці. Ён чы галасы і не можа ўняць, што гэта такое. Ці варта рабіць такое супрацьстаяленне? Тут нейкая іронія — дзед памірае, а дзеці тануюць — ім хоць бы што. Сёй-той можа падумаць, працягваючы апавяданне: «Вось які свет настаў...» І нездарма ж аўтар назваў свой твор — «Танцы»...

«Псіхалогізм» апавядання нагадвае балотныя хмылы, праз якія Ідэа чалавек: то правальваецца ў дрывы, то пераскакае з куніны на куніну, усё змарэла ад поту. Ад каламутнага пахкіня, якое напавіла твор І. Пташнікава, так і хочацца ўсклікнуць: «Малады чалавек, няўжо вы не бачыце ясных дарог, на якіх Ідучы вады сучаснасці?»

Выклікаюць прэтызі і некаторыя апавяданні са зборніка Б. Сачаніна «Бары раіны восты». І першы за ўсё — непрадуманы прэтызіўна-маральна-этычны прэтызі, біяграфічна-прыземным поглядам на ўнутраны свет персанажаў. Асабліва гэта адчуваецца ў апавяданнях «Ненагадзі», «У жыцці», «Ноч на балодзе», «Цяжкі ўспад».

РАСПУБЛІКАНСКАЯ НАРАДА ІДЭАЛАГІЧНЫХ РАБОТНІКАЎ

Учора, 17 красавіка, у Мінску адбылася рэспубліканская нарада ідэалагічных работнікаў. У рабоце нарады прынялі ўдзел сакратары абласных, гарадскіх і раённых гарадскіх камітэтаў КПБ, якія займаюцца пільнымі ідэалагічнымі работамі, намеснікі старшых выканаўчых абласных Саветаў дпутатоў працоўных, намеснікі сакратароў партыйных камітэтаў вытворчых калгасна-саўгасных упрэаўленняў і прамысловых вытворчых партыйных камітэтаў, рэдактары газет і часопісаў, адказныя работнікі рэспубліканскіх арганізацый і ўстановаў, загаднікі дамоў палітычнага асветы, група сакратароў партыйных арганізацый і агітатараў, работнікі літаратуры, навукі і мастацтва.

З дакладам аб рэзультатах сесіі Пленума ЦК КПСС і з дэчам ідэалагічнай работы выступіў сакратар ЦК КПБ В. Ф. Шаўра.

У спрэчках па дакладу выступіў сакратар Мінскага прамысловага абкома КПБ А. Ц. Караткевіч, сакратар Гомельскага сельскага абкома КПБ Р. С. Жданко, першы сакратар ЦК ЛКСМБ Л. Г. Максімаў, агітатар, дзяржа калгаса «За Радзіму» Гомельскага раёна Е. М. П'явчэнік, сакратар Віцебскага прамысловага абкома КПБ В. П. Міцельца, міністр культуры БССР Р. Я. Кісялёў, сакратар Брэсцкага сельскага абкома КПБ С. М. Шабашоў, рэктар Беларускага політэхнічнага інстытута П. І. Яшчыц, сакратар Гродзенскага сельскага абкома КПБ А. І. Ульяновіч, міністр асветы БССР М. А. Халіпэў, намеснік сакратара партыйнага камітэта Дзяржінскага вытворчага калгасна-саўгаснага ўпраўлення П. Н. Ганчароў, начальнік Палітупраўлення БВА У. А. Грэку, пісьменнік Максім Дзюжыня, памочнік майстра Віцебскай фабрыкі «КІМ» М. С. Грыбань, старшыня Камітэта дзяржаўнай беспеды пры Саветзе Міністраў БССР В. І. Пятроў, акадэмік-сакратар аддзялення гарадскіх навуц Акадэміі навуц БССР Ц. С. Гарбуноў.

З прамовы на нарадзе выступіў кандыдат у члены Праэдыума ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ К. Т. Мазаўраў.

Удзельнікі нарады прынялі пісьмо ЦК КПСС.

У Палацы культуры прафсаюзаў адбылося ўрачыстае адкрыццё Мінскай абласной народнай філармоніі. Самадзейныя артысты ўдзельнічалі ў паказанні ім творчых поспехаў мастацка-кіраўніц Дзяржаўнай харавой акадэмічнай капэлы Беларускай ССР, народны арыстэц СССР Р. Шырма, мастацкі кіраўнік Беларускай дзяржаўнай філармоніі І. Палівода, кампазітар І. Кузняцоў.

У склад народнай філармоніі ўвайшлі 27 лідэраў самадзейных калектываў Мінска і Мінскай вобласці. Сярод іх — сімфанічны аркестр і народная харавая капэла. Палаца культуры прафсаюзаў Народны ансамбль прафсаюзаў, народныя трактарыстаў завода, народная харавая капэла калгаса «Беларусь» Маладзечанскага раёна, мужчынскі вакальны ансамбль Дома культуры Беларускага аўтазавода і іншыя.

У мастані савет філармоніі ўвайшлі кіраўнікі раду самадзейных калектываў, дзеячы мастацтва рэспублікі.

Народная філармонія будзе прапагандаваць творы класічнай і сучаснай музыкі, лідэраў асветлені самадзейнага мастацтва.

У заключэнне вечара слямі самадзейных калектываў і выканаўцаў народнай філармоніі быў дадзены вялікі канцэрт.

БЕЛАТА.

НАРОДНАЯ ФІЛАРМОНІЯ МІНШЧЫНЫ

Урачыстае адкрыццё Мінскай абласной народнай філармоніі.

ШМАТТОННАЯ «ГІСТОРЫЯ КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫ САВЕЦКАГА СІАУЗА»

У Мінскім магазіне падпісныя шматтонныя «Гісторыя Камуністычнай партыі Саветскага Саюза». Наўкова праца стварэцца пры ЦК КПСС і будзе вылучана ў свет Дзяржаўным выдавецтвам палітычнай літаратуры на працягу 1963—1967 гадоў.

Шматтоннік гісторыі КПСС, які

стварэцца на вялікім дакумэнтальным матэрыяле, прасквітны духам ленінскай Ідэі. Гэта вялікая і каштоўная навуковая праца аб сусветна-гісторычным волюце КПСС і саветскага народа, які першы ў свеце праклаў чалавечую шлях да сацыялізма і цяпер паяхлова будзе камунізм.

Наўнова праца стварэцца пры ЦК КПСС і будзе вылучана ў свет Дзяржаўным выдавецтвам палітычнай літаратуры на працягу 1963—1967 гадоў.

Шматтоннік гісторыі КПСС, які

стварэцца на вялікім дакумэнтальным матэрыяле, прасквітны духам ленінскай Ідэі. Гэта вялікая і каштоўная навуковая праца аб сусветна-гісторычным волюце КПСС і саветскага народа, які першы ў свеце праклаў чалавечую шлях да сацыялізма і цяпер паяхлова будзе камунізм.

Наўнова праца стварэцца пры ЦК КПСС і будзе вылучана ў свет Дзяржаўным выдавецтвам палітычнай літаратуры на працягу 1963—1967 гадоў.

Шматтоннік гісторыі КПСС, які

стварэцца на вялікім дакумэнтальным матэрыяле, прасквітны духам ленінскай Ідэі. Гэта вялікая і каштоўная навуковая праца аб сусветна-гісторычным волюце КПСС і саветскага народа, які першы ў свеце праклаў чалавечую шлях да сацыялізма і цяпер паяхлова будзе камунізм.

Наўнова праца стварэцца пры ЦК КПСС і будзе вылучана ў свет Дзяржаўным выдавецтвам палітычнай літаратуры на працягу 1963—1967 гадоў.

Шматтоннік гісторыі КПСС, які

стварэцца на вялікім дакумэнтальным матэрыяле, прасквітны духам ленінскай Ідэі. Гэта вялікая і каштоўная навуковая праца аб сусветна-гісторычным волюце КПСС і саветскага народа, які першы ў свеце праклаў чалавечую шлях да сацыялізма і цяпер паяхлова будзе камунізм.

Наўнова праца стварэцца пры ЦК КПСС і будзе вылучана ў свет Дзяржаўным выдавецтвам палітычнай літаратуры на працягу 1963—1967 гадоў.

Шматтоннік гісторыі КПСС, які

стварэцца на вялікім дакумэнтальным матэрыяле, прасквітны духам ленінскай Ідэі. Гэта вялікая і каштоўная навуковая праца аб сусветна-гісторычным волюце КПСС і саветскага народа, які першы ў свеце праклаў чалавечую шлях да сацыялізма і цяпер паяхлова будзе камунізм.

Наўнова праца стварэцца пры ЦК КПСС і будзе вылучана ў свет Дзяржаўным выдавецтвам палітычнай літаратуры на працягу 1963—1967 гадоў.

Шматтоннік гісторыі КПСС, які

стварэцца на вялікім дакумэнтальным матэрыяле, прасквітны духам ленінскай Ідэі. Гэта вялікая і каштоўная навуковая праца аб сусветна-гісторычным волюце КПСС і саветскага народа, які першы ў свеце праклаў чалавечую шлях да сацыялізма і цяпер паяхлова будзе камунізм.

Наўнова праца стварэцца пры ЦК КПСС і будзе вылучана ў свет Дзяржаўным выдавецтвам палітычнай літаратуры на працягу 1963—1967 гадоў.

Шматтоннік гісторыі КПСС, які

стварэцца на вялікім дакумэнт

НЕЗАБЫУНАЕ

«Тэмай ён Індывідуальны» — гаворыў калісьці Уладзімір Маякоўскі пра самога сябе. Слова гэтыя, мне здаецца, вельмі падшлілі б да аднаго з нашых вядомых беларускіх мастакоў — заслужанага дзеяча мастацтва БССР Канстанціна Касмачоў. У яго ёсьць «свае», запавятная, Індывідуальная тэма: Уладзімір Ільіч Ленін. Ён мастак нахляццёна, ён прысвечаны не адзінаму твору. Успомніце яго «Зару» і асабліва «Напярэднікі». Апошняя карціна выканана ў некалькіх варыянтах і на выстаўках карысталася вялікім посьпехам. Аднай з галоўнай дэючай асобай у гэтых творах быў Уладзімір Ільіч. І трышчы К. Касмачоў «Незабыўнае» таксама прысвечаны жыццю і дзейнасьці У. І. Леніна, яго сустрэчам з сялянамі, яго сувязі з народам.

Твор гэты арыгінальны па задуме і вельмі своеасаблівы па жывапіснаму выражэнню, кампазіцыйным прэмакам, манеры пэсьма.

Трэба ўвагуле адзначыць, што кожны свой твор мастак імкнецца вырашыць у новых формах, не паўтараючы самога сябе. І ў гэтых адносінах яму намагаюцца духоўныя настаўнікі, майстры мастацтва мінулага: А. Рублёў, А. Рэбуньшын, М. Урубель, М. Наседраў.

Уплыў гэтых выдатных майстроў вялікага рускага мастацтва адчуваецца ў трышчы «Незабыўнае». К. Касмачоў, бадай, як ніхто іншы з нашых сучасных беларускіх савецкіх мастакоў, глыбока разумее традыцыі. Ён умее распавядаць тое добрае, да чаго так наліжым застаклі і квітучыя сваіх мастацтва вялікіх майстроў, якія доўгі жыццё, прыроду і ніколі не

дапускі фальшу і ілмы ні ў жыцці, ні ў мастацтве. Традыцыі каштоўныя і дарэгія для нас, савецкіх людзей. Яны дарэгія і К. Касмачоў, у якога агульнае прыняццё формы заўсёды падпарадкаваны задачам раскрыцця характараў людзей, іх псіхалогіі. Іх унутранага свету. Нахай не адзін гэты асаблівы мастак, але менавіта гэты асаблівы мастак рускага мастацтва адрознівае Касмачоў ад двухінай белінасі, ад тэатральнага ўплыву фармілізму, які, на жаль, шчыра адчуваецца ў творчасці некалькіх нашых скульптараў і жывапісцаў.

Індывідуальнасць і арыгінальнасць К. Касмачоў — старажытнае штучнае спосаб — шляхам нейкіх экзэперыментаў і труктацтва, шляхам захаплення фармітвораццю. Наватарскае мастацтва яго ідзе, як і ў старых майстроў, ад наватарскага зместу, ад мат. задач і перспектыві развіцця нашага сучаснага савецкага жыцця і мастацтва. Таму творчасць К. Касмачоў прасякнута ўсхваляваным адчуваннем сучаснасці. І гэта галоўнае, бо яно вызначае ўсё жыццё і дзейнасць і ідэіны лад многіх яго твораў.

Гэтым характэрны і апошні твор мастака — «Незабыўнае». Кампазіцыя яго развіццёвая па тры часткі. Галоўная, цэнтральная частка трышчы, якую ўмоўна можна на-

зваць «Сардэчная гутарка», — прадаўгаваты круг, упісаны ў квадрат. Цэнтральная частка з'яўляецца вузлом, завязкай усёй кампазіцыі трышчы. У цэнтры на цёмным фоне расчыненыя дзвярэй хльва вылучаецца фігура старога селяніна ў падраным светла-шарым адзенні. Селянін сядзіць на берэжы і гутарыць з Уладзімірам Ільчыком. Вельмі выразны твар Леніна, звернуты да гледача. Ён мяккі, просты, добры і асветлены думкаю прарокага яснабачнага. Ленін пільна ўглядаецца ў твар субсідэнта, уважліва слухае яго. Ён адчуваецца, што Уладзімір Ільіч ахоплены сваім ўласным пацукі і думкамі пра цяжкае жыццё рускага народа і марай пра яго лепшую долю.

К. Касмачоў нібы падслухаў сваім мастацтвам унутраным чуццём шчырую размову Леніна з селянінам і па-майстарску перадаў яе ў сваім творы жывапісным сродкам. Таму людзі гэтыя падстаюць перад намі надзвычайна жывымі.

Апроч старога селяніна і Уладзіміра Ільчыка, у карціне прысутнічаюць яшчэ тры фігуры. Крыху асобна сядзіць справа на зямлі ў характэрнай позе селянін сярэдніх годў у белай ланітай кашулі. Ён захаплены размоваю Уладзіміра Ільчыка са старым. Злева абабрэжаны на кій, стаіць малады селя-

нін у салдацкім штылі і таксама слухае размову. А паміж імі размясціўся чалавек пакылых годў у староў салдацкай кучомцы часу грамадзянскай вайны. На ім палыме ярка-чырвоная сарочка, нагадаючы сабою кучомцы сцягі рэвалюцыі. Па гэтых асобных характэрных дэталях ужо можна меркаваць, што чалавек гэты бацьку менавіта — прымаў удзел у трох рэвалюцыях, змагаўся на франтах грамадзянскай вайны, абараняючы Савецкую ўладу. І цяпер воль прачотай і дабрамой сонечнага поўдня павявае ад яго простага задумнага селянскага твару. Ён слухае размову Леніна пра ішчаслівае жыццё пры сацыялізме і сам ахоплена марай пра тую далёкую будучыню, аб якой стагоддзі марылі лепшыя розумы чалавечыя. Твар яго па-дзіцячаму зялё расцясан у усмешкай, нейкай летуценнасцю.

Увогуле ўся кампазіцыя трышчы і готая, па першы погляд, як быццам другародная фігура селяніна-летуценніка пераклікаецца з думкамі і справамі людзей нашых дзён, будаўнікоў камунізму.

У правай частцы трышчы, якую ўмоўна можна назваць «У лясной цішы», на ўсёй рост паказаны Уладзімір Ільіч. У лясной цішы, адна, са сваімі думкамі, Ленін нібы працявае шчырую размову з

сялянамі пра іх жыццё-быццё, але ўжо ў іншым плане. Вось ён спыніўся і занатоўвае ў бланкот свае думкі, якія потым стануць кіраўніцтвам да дзеяння.

Так у цеснай сувязі правядура з народам высяпалі геніяльныя прадзвіжніцкі будаўніцтва новага жыцця.

У левай частцы трышчы, які ўмоўна можна назваць «Развітальны погляд», мастак скупымі жывапіснымі сродкамі паказаў селяніна, які стаіць ля плоту і праводзіць поглядамі любімага Ільчыка, што адзяджае ад іх на машыне, ледзь прыкметнай на прасялячай пакрытай частай дарозе. Людзям сумна і цяжка на душы. Гэта адчуваецца на іх тварах і позах.

У групе селян кампазіцыйна і жывапісна вылучаецца высокае хланчук-падлетак. У староў палатнянай селянскай кашулі, у падранай шапцы, ён стаіць босы на плочы і, трымаючыся за барозавы кол, са смуткам глядзіць удалачынь, куды вьязе Ільчыка машына. Уся яго постаць поўная высокай прастаты і непарознасці.

Мастак будзе ўсё твор, зыходзячы са сваіх жыццёвых назіранняў. Ён, яшчэ калі быў васьмігадовым хлопчыкам, бацьку на Смаленшчыне Ільчыка сваім вачыма. Ленін тады прыязджаў у іх лясны на палівае. Трышчы напісаны на далёкіх успамінах. І, відаць, таму ва ўсім яго ладае гучыць нейкі музычна-філасофскі матыў усамітнасці. І ў першую чаргу ён і адрознівае яго твор чалавечыма майстра ад яго ранейшых карцін, прысвечаных Уладзіміру Ільчыку.

Гаворачы станоўча пра трышчы ўвогуле, усё ж трэба адзначыць, што кампазіцыя ў цэлым часткай, «Сардэчная гутарка», перагружана фігурамі людзей. Гэта, мажым, лішняя з'яўляецца постаць маладога селяніна, што стаіць злева, абабрэжаны на кій. Яна ўносіць дысгармонію ў пабудову карціны. Без яе кампазіцыя ў цэлым, на мой погляд, выйшла б больш больш сабранай, цэльнай, кампактнай і больш выразнай. Аднай гэтай фігурай парушаецца рытм круга, у які кампазіцыйна ўнесена ўся група асоб, што сядзіць. А гэта ў сваю чаргу пазбаўляе манументальнасці гэтую частку трышчы.

Мастак імкнецца да ўвасаблення ў сваіх карцінах волькіх ідэй і думак і асабліва да складанага філасофскага «падтэксту», звычайна ўласцівага творчасці вялікіх майстроў. Сацыялістычны рэалізм — гэта перш за ўсё мастацтва вялікага стылю, самага палымнага і пранікнёнага сэрца, як гаворыць С. Цяпелюк.

Наглядаючы на тое, што К. Касмачоў нядаўна мінула пяцьдзесят годў, талент яго ўстаюць у пару сваёй стадаці, у творчасці яго адчуваецца веснавое цвіццёне. Яно і ў новым глыбока лірычным, задушевным трышчы «Веснавой парой над рускай ракой», над якім мастак з любоўю працуе ў гэтыя дні. Мы чакаем, што ўдзельнік і таленавіты майстар зноў парадзе нас сваімі новымі творамі і скажам новае слова ў нашым беларускім вышчым мастацтве.

УЗНАГОРОДЫ РАБОТНИКАМ МАСТАЦТВА

Работнікі мастацтва і культуры Беларусі, ажыццяўляючы шэфства над часткай Савецкай Арміі, чытаюць для вайны лекцыі аб навуцы і тэхніцы, дапамагаюць мастацка-самадзейнасці, універсітэтам культуры і лекторам, паказваюць свае лепшыя спектаклі. У час правядзенага трынасяціна культурнага шэфства было дадзена звыш 400 канцэртаў, праведзена многа сустрэч, аўчунскіх мастакоў, артыстаў, пісьменнікаў з вайнамі БВА.

Прэзідыум ЦК прафсаюза работнікаў культуры СССР прысудзіў Беларускаму рэспубліканскаму камітату прафсаюза работнікаў культуры за шэфства над Узброенымі Сіламі пераходны Чырвоны сцяг праўлення Саюза кампазітараў СССР і пераходны кубак Міністэрства абароны СССР. Дзесяць актывістаў культурнага шэфства над Савецкай Арміяй і Ваенна-Марскім флотам узнатары паматнымі наставальнымі жэстамі, а 60 чалавек — знамя «Вядатнік культуры шэфства». Вялікай групе таварышаў аб'яўлена падзяка Міністэрства абароны СССР і ЦК прафсаюза работнікаў культуры СССР.

Цяпер дзеячы культуры і мастацтва Беларуска пачынаюць месячні культурнага шэфства над пачатнікам.

Антон УС.

ДВА КОЛЕРЫ ЯГО ЖЫЦЦЯ

— Заходзіце, таварышы... Чалавек, які сказаў гэтыя словы, сядзеў за сталом, крыху прыгнуўшыся, і нешта тарпка знатоўваў у бланкот. Ён не устаў на сустрэчу наведвальніка, нават не адарваў вачэй ад бланкота. Адно кароткім характэрным жэстам рукі і кіўком галавы даў зразумець: «Я ведаю, што вы тут, хвілінка пачкайце. Тое, што я зараз раблю, вельмі і вельмі важна...» І нібы замацоўваючы гэтую атмасферу прастаты і шчырасці прыёму, падзяліўся сваімі клопатамі:

— Студэнт ваш, таварыш В. Цяпка захараў. Прашу, каб паклалі яго ў «крамлёўку».

Напісаны апошнія словы, узняў вочы:

— Слухаю вас...

Лёгка сказаць: «Слухаю»... Але як пачаць гаворку, калі ў цябе словы, простыя словы, з якімі звычайна звартаюцца да ўрача, разбегліся каторыя куды. Як пачаць гаварыць пра боль галавы і пра колікі пад рабрамі, калі перад табы сядзіць не хто іншы, як жывы брат Леніна! — Дамітрый Ільіч Ульянаў. І франц такога ж колеру, які насіў Уладзімір Ільіч ў лямі сфатараграфііны ён з Надзеяй Канстанцінаўнай Круціцкай у Горках. І вочы, галоўнае — вочы, так па-ленінску прыжмурывалы, ласкавыя, уважлівыя і ў той жа час гатовыя ў кожную хвілінку стаць патрабавальным і строгім, у залежнасці ад гэтых размоваў, ад сваіх адносін да субсідэнта. Паленіцкі прыжмурывалы вочы... Канстанцін Русанаў бацьку іх толькі на партрэтах. І цяпер — можа, уяўленне крыху перабольшыла — здаецца яму, што вочы гэтак жа збіраліся прамежнымі зморшчынкамі

КАМПЛЕКТЫ ПАШТОВАК

Нядаўна Беларускае дзяржаўнае выдавецтва выпусціла ў свет камплекты паштовак з партрэтамі Я. Купалы, Я. Коласа, М. Багдановіча, К. Крапівы, М. Лынькова, П. Броўкі і іншых вядомых беларускіх пісьменнікаў. Аўтар паштовак — мастак І. Раманюк. Выпушчаны таксама плакат і дзве каларыяныя паштоўкі, прысвечаныя дню Першага мая. Гэта работы мастакоў Л. Замха, В. Зеланава, В. Чарнозёмава. У бліжэйшыя дні на прылажках кнігарня і кіёўская паштоўка камплекты паштовак «Пейзаж у беларускім жыццёвым», дзе прадстаўлены рэспубліцкі карцін В. Цяпкі, І. Ахромчыка, Я. Зяцкі і іншых. Фотаматэрыя атрымаюць новую работу А. М. і Т. Ананічых «Беларуская прырода», якая складзена з 18 малюнкаў крэдытаў Беларусі і камплекты фотаздымкаў В. Пяперзітара «Беларуская прырода».

У рэспубліцы прыходзяць абласныя агляды народнага тэатраў і драматычных калектываў. Кандыдатамі на рэспубліканскі агляд абраны драматычныя калектывы: Мінскага трактарскага заводу (спектакль «Над халямі Серабранкі» па п'есе І. Козела), Мінскага медыцынскага інстытута (спектакль «Дамоклаў меч» па п'есе Н. Хікмета) і народны тэатр Брэсцкага клуба чыгуначнікаў (спектакль «Згублены сын» па п'есе А. Арбузава).

На здымку: сцэна са спектакля «Над халямі Серабранкі» ў пастаноўцы трактарскага заводу. У ролі Ядзі — вучанца 10 класа С. Сачыўка, Сяцікі — кантралёр заводу В. Шулкіна.

Фота Ул. КРУКА.

ЛИТАТУРА І МАСТАЦТВА

салату рэвалюцыі арабы кароткі прымаў, невялічкую перадышку перад тым, як ісці далей у аднойчы пачаты паход. Ленінскі паход.

Гэта было ў 1928 годзе...

А быў некалі яшчэ 1921 год. Толькі што 16 армія закончыла свой гістарычны паход, вызваліла беларускую зямлю ад беларыкаў. Маладая рэспубліка разарвала кола Інтэрвенцыі. Але палымя грамадзянскай вайны нічэ не згасла. То тут, то там — на Далёкім Усходзе, на Украіне вылазілі недабрыя царскія генералы ды гоўсалі на нашай зямлі «бацькі-атаманы» розных калibraў і колераў. Яшчэ не супакоілася Антанта, Нездзе ў Лондане Уінстан Чэрчыль, адкусаваючы кончык гаванскай цыгары, цынічна паласаваў карту Расіі на будучыя «сферы ўплыву» паміж дзяржавамі «вызначальнікамі». Час быў небяспечны, Суrowы і галодны.

Але ўжо кацілася па гарадах і вёсках вестка: Ленін загадаў перавесці армію на фронт мірнай працы. Так гаварылі тады — «фронт мірнай працы». У гэтым простым і строгім словачызначэнні было ўсё: і грункі галодных, абшараных беспрытульнікаў, і пачарнелыя шпілеты заводу і фабрык, і галоўнае — зямля. Ніякая, застылая ў бясконым чаканні чалавечых рук, рук сваіх новых гаспадароў. Выконваючы ўказанні Леніна — перавесці армію на фронт мірнай працы, Палітбюро ўраўнале ў 16 арміі (Пур) стварыла ў нас у Беларусі, у Магілёве, чырвонаармейскі сельскагаспадарчы тэхнікум. Група баявых чырвоных камандзіраў была накіравана на вучобу. Яны прыехалі ў Магілёў у сваіх пранальных парках шынялях і будзёнаўках. З'явіліся, каб выканаць новы загад Заглад Леніна: са сваімі кароткімі тэрмімі авалодаць культурнай земляробства.

Баяныя камандзіры рэвалюцыйнай арміі, сямі год яшчэ таго меў адукацыю вышэйшую за царкоўна-прыходскую, засялі за падручнікі на аграрной, жыццёва-вучэбнай, ветэрынарнай. З імі быў і 22-гадовы камісар Косці Русанаў. Яго жыццёвая і рэвалюцыйная — а яны неаддзельныя — біяграфія ў той час ужо мала быць фактычным матэрыялам, можа, не для адной аповесці ці аповядання. Хлопчык-падлетак з вёскі Ласовай Буды лі Барушэна пачынаў шчырую класавую пільнасць, прытулючы за скарынку хльва ў мясцовых багачоў. Прадоўжыў гэтую школу потым, калі падлеткам пешшу дабраўся да Масквы, «пайшоў у людзі» і там, у булавачнай нейкага Собалева за Данилаўскай заставай, упершыню пачаў у свой адрас слова «бальшавік», сказаўнае гаспадаром. У 1917 годзе салдат Русанаў выступаў на мітынгах супроць асараў, заклікаў не падпарадкоўвацца Часоваму ўраду. Заклікаў ісці за Леніным, за бальшавікамі.

Вось такімі былі яны, нашы бацькі і дзяды, калі па ўказанні Леніна з франтоў грамадзянскай вайны пераходзілі на «фронт мірнай працы». Здымак зроблены ў Магілёве ў 1921 годзе. Памеяны каварцікам — К. М. Русанаў.

Потым, разам са сваім стрывечным братам Кірылам Пракопавічам Арлоўскім, цяпер старэйшым славяноўскага калгаса «Рассвет», ён вярнуў у партызанскім атрадзе супроць беларыцкіх акупантаў. Аднойчы, прапрабуючы ў Рагачоў на незалежнай літаратуры, па дарозе браты пачулі трыгоўную вестку: дзетка паранены Уладзімір Ільчыку. Тую ноч Косці Русанаў і Кірыла Арлоўскі правялі ў лесе. Раскалілі невялічкая цыцельца і пры яго святле чыталі прамовы Леніна. І доўга, доўга гаварылі паміж сабой. Гаварылі пра чалавеча, які здольны перадаць ім, дум, амаль што неіснасным селянскім хлопцам, сваю вялікую веру ў праўду жыцця.

Тая поч засталася ў памяці братаў як поч вялікай прысягі.

Усё сваё жыццё ад таго дні і да сённяшняга Канстанцін Русанаў араў і селяў, збіраў ураджай і думаў аб новых, садзіў сады і будаваў кароўнікі. Дзеці, што нарадзіліся ў той час, калі ён яшчэ толькі садзіўся за падручнікі на аграрной і жывёлагадоўлі, маглі стаць цяпер ужо дзядзімак. Паміць не збярэгла многія факты і дэталі, забыліся прозішчыя сямброў па вучобе ў тэхнікуме. Але няёмным застаўся адно: усё сваё жыццё ён адчуваў сябе салдатам, мабілізаваў на фронт мірнай працы.

З таго дні і да сённяшняга... Той, хто ведае, што былі дырктар (даваенны і пасляваенны) саўгаса «Рэканструктар», потым старшыня калгаса Імя Леніна Талачынскага раёна Канстанцін Міхайлавіч Русанаў ужо не працуе, што ён пайшоў на пенсію, можа пачынаць гэтыя словы неадкладна. Так, сапраўды, з 1962 года гэты чалавек жыцця на пенсіі. І ўпершыню са многіх гады жыцця можа ўбаць гэты раніцай ці ўвечары ў спакойнай хатняй абстаўлянцы, на мянкім канале, з акулараў на посе. Ён чытае, піша пісьмы сябрам, а каля яго бегаюць унукі.

Але... Але як толькі запыхне вясной, як толькі пачуецца дыханне зямлі, зноў у душы ажылае той уладарны голас, што ўсё жыццё клікаў гэтай чалавечка «на фронт мірнай працы». І Канстанцін Міхайлавіч не затрымаўся ў гэтых і дачкі ці сына, зноў збіраецца туды, у «свой калгас», той калгас, што носіць імя Леніна.

— Сад яшчэ там пасадзіць трэба... Можа, і без мяне абдуцця, але некай неспакойна на душы. Тры тысячы саджанцаў — гэта ж не жартачкі! Вось пасаджу гэты сад, а потым і адпачываць буду.

І зноў на палях і садзіцца калгаса, наасуперак многім штампаваным літаратурным канфілітам, будучы хадзіць два старшынкі — стары і новы. Будучы хадзіць разам ад савінарніка да канюшні, ад канюшні да кароўніка, перасылать у далёкіх насяненне, правяраць якасць сарвыя. А дзінь, малады, будзе ісці лёгкім хадом. Другі, пакылы, грузнаваты, будзе крочыць паволі, прыпадоўчы на адну нагу, парываючы пратэзам. А людзі, якія будучы зьярцата да старшынкі са звычайным гаспадарчым пытаннем, будучы чакаць адказу адразу ад абодвух. Бо «малады» старшыня перш чым вырашыць што-небудзь, заўсёды абавязкова азірнецца на таго, на другога. У каго вучыцца, з каго барэ прыклад.

... Два колеры, што прайшлі праз усё жыццё старога бальшавіка Канстанціна Міхайлавіча Русанава, — гэта чырвоны і зялёны. Чырвоны — колер рэвалюцыйнага сцягу, зялёны — колер вясны і ўрадлівасці зямлі. У дні рэвалюцыі, у час грамадзянскай вайны і ў гады Вялікай Айчыннай вайны са зброй і рукамі гэты чалавек абараняў сваю зямлю. Потым саджаў на ёй сады, вырошчываў пшаніцу, сустрэкаў сваяніні і заходзі сонца, сціліўшыся над шчыцю зялёнай руці.

І сёлетэ таксама яшчэ адным садкам стане больш на зямлі...

А. УЛАДЗІМІРАВА.

будучы літаратурным канфілітам, будучы хадзіць два старшынкі — стары і новы. Будучы хадзіць разам ад савінарніка да канюшні, ад канюшні да кароўніка, перасылать у далёкіх насяненне, правяраць якасць сарвыя. А дзінь, малады, будзе ісці лёгкім хадом. Другі, пакылы, грузнаваты, будзе крочыць паволі, прыпадоўчы на адну нагу, парываючы пратэзам. А людзі, якія будучы зьярцата да старшынкі са звычайным гаспадарчым пытаннем, будучы чакаць адказу адразу ад абодвух. Бо «малады» старшыня перш чым вырашыць што-небудзь, заўсёды абавязкова азірнецца на таго, на другога. У каго вучыцца, з каго барэ прыклад.

... Два колеры, што прайшлі праз усё жыццё старога бальшавіка Канстанціна Міхайлавіча Русанава, — гэта чырвоны і зялёны. Чырвоны — колер рэвалюцыйнага сцягу, зялёны — колер вясны і ўрадлівасці зямлі. У дні рэвалюцыі, у час грамадзянскай вайны і ў гады Вялікай Айчыннай вайны са зброй і рукамі гэты чалавек абараняў сваю зямлю. Потым саджаў на ёй сады, вырошчываў пшаніцу, сустрэкаў сваяніні і заходзі сонца, сціліўшыся над шчыцю зялёнай руці.

І сёлетэ таксама яшчэ адным садкам стане больш на зямлі...

А. УЛАДЗІМІРАВА.

КАЛГАСНІКІ У ГАСЦЯХ У ШЭФУ

Студэнты і выкладчыкі Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі часта чытаюць для калгаснікаў Пухавіцкага раёна лекцыі на розныя тэмы, выступаюць перад імі з канцэртамі.

Нядаўна па запрашэнню кансерваторыі вышэйшай музычнай навучальнай ўстановай наведлі прадстаўнікі калгасаў «Крайна Савецкая», «Авангард», саўгаса «Індустрія» і іншых. Маладыя калгаснікі Пухавіцкага раёна пазнаемліліся з работай кансерваторыі, былі ў аўдыторыях, прысутнічалі на занятках. Студэнты цёпла сустрэлі сваіх гасцей. Яны расказалі ім пра сваю вучобу і выканалі для іх творы савецкіх і замежных кампазітараў. Удзельнікам калгаснага самадзейнасці студэнты далі парадзі, як наладзіць работу гуртоў.

Сустрэча калгаснікаў са студэнтамі і выкладчыкамі прайшла цікава.

IX ПЕРШЫЯ РОЛІ

Балет «Сценнае гromу» Кара Каравая — першы спектакль, у якім прымаюць удзел вучанцы Мінскага харэаграфічнага вучылішча Рыта Круціцкая і Галл Прышчыца. Яны займаюць толькі некалькі месцаў. У сёньні іх імя змянілі быць удзельнікі спектакля Беларускага тэатра оперы і балета. Рыта і Галл выконваюць негэрыцкіх дзяццяў танца і ўдзельнічаюць у масавых сцэнах.

Упершыню на сцэне Тэатра оперы і балета выступаюць таксама вучні 2 класа Сава Куглар, Таіш Зяўлава і Люда Пілат. Іх ролі — сола ў «Леагінцы» з оперы «Мето і Катэ» В. Далізе.

Навучэнцы вучылішча ўдзельнічаюць у балетах «Святло і цені» Г. Вагнера, «Мара» Я. Глебава і іншых спектаклях.

Кіючы артысты часта выступаюць на сцэнах заводскіх і калгасных клубаў, рабочых палацаў культуры. Недаўна яны наведвалі Вілейню і далі саброрскі канцэрт для вучняў сярэдняй школы мастацтваў.

НОВЫЯ ПАСТАНОЎКІ

Спектакль па п'есе К. Крапівы «Хто сляецца апошнім» паставіў калектыв мастацкай самадзейнасці Магілёўскага заводу штурчана валакна імя Куйбішава. На заводзе пад'ямае-транспартнага абстаўлянцы імя Кірэва рыхтуюцца спектакль па п'есе Т. Ян «Дзе ты, Святлана!» У бліжэйшы час пакажам камедыю А. Астроўскага «На бойкіх месцы» драматычны калектыв клубу мясцовай прамысловасці. Народны тэатр Дома культуры чыгуначнікаў ужо некалькі разоў ставіў спектакль па п'есе Л. Сінельнікава «Гэта здарылася сёння».

ПРАБЛЕМЫ БЕЛАРУСКАЙ ЭТНАГРАФІІ

А. ЗАЛЕСКІ, кандыдат гістарычных навук, старшыня Беларускага рэспубліканскага камітэта па падрыхтоўцы да VII Міжнароднага кангрэсу антрапалагаў і этнографіі

З 19 па 25 красавіка г. г. у Мінску будзе праходзіць Усеазаўнае сесія адарылення гістарычных навук АН СССР і адарылення грамадскіх навук АН БССР, прысвечаная вынікам археалагічных і этнаграфічных даследаванняў у мінулым годзе. На сесіі будучы таксама ўзяты пытанні аб падрыхтоўцы савецкіх, у тым ліку беларускіх, вучоных да VII Міжнароднага кангрэсу антрапалагаў і этнографіі. Сёння мы друкуем артыкул кандыдата гістарычных навук А. Залескага, які расказвае, як этнографы нашай рэспублікі рыхтуюцца да гэтага кангрэсу.

на працягу васьмі — дзесяці годў настойліва ўзнікаюць пытанне адносна таго, што з'яўляюць рабочы быт неабходна зусім давоўна. Некаторыя даследчыкі да апошняга часу сталі на старых пазіцыях і патрабавалі вывучаць толькі тыя з'явы ў быце, у якіх ярка выяўляюцца нацыянальныя спецыфіка. Пры гэтым яны забываліся аб тым, жыццё нацыяў і народаў нашай краіны, сцірания бытавых адрозненняў, развіцця інтэрнацыянальных рыс у быце. Гэтыя вучоныя баяліся вывучаць быт працоўных, якія жывуць у найбольш буйных гарадах, лясных жылёвых кварталах, і добраўпарадкаваных кварталах, а цікавіліся талюўным чынам жыцця тых рабочых, што жылі на ўскраінах гарадоў, у невялікіх населеных пунктах гарадскога тыпу, быт якіх недаўна яшчэ адноўваў ад селянскага.

Палемікуючы з такімі поглядамі, беларускія вучоныя выступалі на многіх нарадах і ў друку, патрабуючы вывучаць рабочы быт ва ўсёй яго шматграннасці (і з нацыянальнымі, і з інтэрнацыянальнымі рысамі), вывучаць у першую чаргу тыя катэгорыі рабочых, якія жывуць у добраўпарадкаваных дамах, карыстаюцца ўсім дабрамай і перавагамі, што стварыла для народа Савецкага ўлада ў галіне быту і культуры. Мы падрыхтавалі да друку гісторыка-этнографічную манאграфію аб жыцці рабочага класа Беларусі ў перыяд разгортнутага будаўніцтва камунізму.

У жыцці 1964 года ў Маскве адбудзецца VII Міжнародны кангрэс антрапалагаў і этнографіі. Папярэдні кангрэс праходзіў у Парыжы ў 1960 годзе. Па міжнародным этыкеце, што існуе сярод вучоных, прэзідэнтам чарговага кангрэсу выбіраецца прадстаўнік краіны, якая запрашае да сябе. У адвядзенні з гэтым, прэзідэнтам кангрэсу, які адбудзецца ў Маскве, выбран дырктар Інстытута этнаграфіі Акадэміі навук СССР, член-карэспандэнт АН СССР С. Талстой. У братніх рэспубліках нашай краіны створаны рэспубліканскія аркітэтыты па падрыхтоўцы да кангрэсу. Створаны такі камітэт і ў Беларусі. Задача ўсеазаўнага і рэспубліканскіх аркітэтытаў — як мага лепш падрыхтаваць да кангрэсу. Нашы вучоныя павінны паказаць дасягненні савецкай этнаграфіі, выступаць з цікавымі і змястоўнымі дакладамі.

Прыняць актыўны ўдзел ў палеміцы.

З чым на сустрэчак беларускія этнографы будучы кангрэс? Даследаванні ў гэтай галіне навукі ў нашай рэспубліцы сканцэнтраваны пакуль што амаль выключна ў сектары этнаграфіі Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР. Беларускія этнографы, які ўсе вучоныя нашай Радзімы, прыкладаюць намаганні да таго, каб аказаць самую актыўную дапамогу савецкаму народу ў будаўніцтве камуністычнага грамадства.

Асноўную ўвагу беларускія этнографы ўдзяляюць вивучэнню часовага быту працоўных. Так, на працягу некалькіх год вядзецца актыўная работа па этнаграфічнаму вивучэнню жыцця рабочага класа Савецкай Беларусі. У гэтай галіне лясна працуе Ул. Іванов, які падрыхтаваў грунтоўнае даследаванне, пры

НА ПАРАДКУ ДНЯ —

кляць кніжка наззі

Бібліятеку Мінскага гадзінікавага заводу можна смела назваць адным з самых актыўных і пасвойму таксама «прадукцыйных» цэхаў прадпрыемства. Хто захаляцца літаратурна і мастацтвам, хто імкнецца ўбагаціць і пашырыць свой культурны круггляд, яго цікавіць тэхнічны прагрэс у гадзінікавай прамысловасці, набірцаца ў сваёй бібліяцецы новых сіл, ідэй і ведаў.

Заўважым, што ёсць на заводзе ямаля вяртальных амацары кнігі. Сярод іх — інжынер-канструктар Мікалай Казанкевіч, зборшчыца Ніна Дубінская, член брыгады камуністычнай працы Нічыпар Макарыч, слесар Валерый Крайко, інжынер-тэхніолаг Яфім Гельмановіч і многія многія іншыя. На заводзе працуюць звыш тры тысяч чалавек, і нешта каля 1.800 чытачоў у бібліятецы мастацкай літаратуры.

У заводскай бібліятецы часта наладжваюцца канферэнцыі чытачоў, літаратурныя вечары. Рабочыя часта запрашаюць да сябе ў госці беларускіх пісьмennisкаў, каб абмяняцца думкамі пра новы твор. Нядаўна, напрыклад, у гасцяў у іх пабыла пісьменніца Ідэя Арабей. Абмяркоўвалі яе апавесць «Мера часу».

А 10 красавіка ў клубе заводу сабралася тых, хто цікавіцца паэзіяй. На парадку дня канферэнцыя, якую рыхтавалі члены савета бібліятэкі і рэдакцыя газеты «Літаратура і мастацтва», новыя кніжкі беларускіх паэтаў — «Чатыры стыхі» Сяргея Дзяржэга, «Тысяча небасхілаў» Пімена Панчанкі, «Шчодрасць» Сцяпана Гаўрусёва, «Неба ўсімхаецца малакаю» Алеся Наўроўскага і «Вочы вясны» Веры Вярбы.

Загадчык аддзела рэдакцыйнай газеты «Літаратура і мастацтва» паэт Пятрусь Маналь расказаў амацарам паэзію пра тая вясну, жыццёва важныя і надзейныя праблемы, якімі жыве цяпер наша творчая інтэлігенцыя, пра здарыліся беларуская саветская паэзія, поспехі і няўдачы ў творчасці некаторых маладых аўтараў.

А затым слова браў чытачы. Яны выкавалі сваё шчырае захапленне тым свежым, здаровым і жыццёвым, што знайшлі ў творчых беларускіх паэтаў, і як сапраўдныя гаспадары, з болем у душы і абурэннем гаварылі пра асабы фармалістычныя выкрутасцы ў творчасці некаторых маладых паэтаў. Гэта была зацікаўленая размова зацікаўленага чытача, які добра ўсведамляе месца і значэнне літаратуры ў духоўным жыцці народа. І яшчэ адна рэч кідалася ў вочы: рабочыя заводу з нейкай асаблівай цеплыняй і павагай гаварылі аб працы літаратара, разуменчы, кожны «свой слоўны руды» даводзіць пераарочаваць паэту, шукаючы найбольш трапінае і дасціпнае слова.

На трыбуне — кантралёр АТК заводу Ларыса Гельбарт. Яна гаворыць пра зборнік вершаў Сяргея Дзяржэга «Чатыры стыхі».

Ларыса любіць мастацкую літаратуру, многа чытае. У апошні час яна захапілася паэзіяй. Зацікавілася і тым, што пішуць беларускія паэты.

— Зборнік «Чатыры стыхі», — гаворыць Л. Гельбарт, — вызначана і цэла і шматлікая і сцісла, разнастайна і аднастайна. Тут ёсць вершы, у якіх адлюстраваны любыя моманты мірнага стваральнага насялення ў арганізацыі камсамольскіх вясельляў і стварэнні іншых новых абрадаў.

Змагаючыся за тое, каб новыя звычкі і абрады ўсталяваліся ў быццё, мы садейнічам знішчэнню абрадаў рэлігійных.

Нам вывучаюцца ўсе бакі матэрыяльнага быцця і ўсе важнейшыя з'явы быцця духовага. Матэрыяльны быццё, галоўным чынам жыццё і адзёне, даўно ўжо вывучае вопытны этнограф Л. Малчанова, якая апублікавала рад навуковых даследаванняў па гэтым пытанню. У рэспубліцы шырока вядомы складзены ёю альбом беларускай народнай архітэктурнай разнастайнасці. Ён дапамагае распаўсюджваць лепшыя ўзоры гэтага віду дэкаратывага мастацтва ў сельскім будаўніцтве.

Зразумела, што нашы даследчыкі не пакідаюць без увагі і гісторыю быцця беларускага народа. Шырока вядомасць не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі атрымала выданая сётакм этнаграфічнай кніга Л. Якунай «Слуцкія паясы». Гэта даследаванне класіфіцыруе і характарызуе спецыялістамі па народным мастацтву ў многіх краінах наокамі таго, хто з'яўляецца стваральнымі слухачы паясоў. Стараны даследчык Л. Якуна, займаючыся гэтым пытаннем дзесяці год, грунтоўна давала, што беларускі народ зрабіў выдатны ўклад у су-

тыя яго «наватарскія» вершы проста прыкладна пазычаны. Але апошнія яго вершы, надрукаваныя ў рэспубліканскіх газетах, — гэта ўжо крок назад, а не наперад. Вось уявіце сабе, што з чалавекам здарылася вышэйшэ: паламацала рука аж на дванаццаць частак, і паўмелы хірург склаў паламанныя кавалачкі так няўдала, што атрымалася крывава «лесвіца». Нешта падобнае нагадаюць і некаторыя вершы паэты. Ісці чытачу па яго параненых прыступках-радыках вельмі ўжо цяжка.

— Можна гэта і націпіла мне, проста чытаць, але хачелася б параніць маладою паэту на пачатку яго шляху вучыцца ў Міхаіла Ісакоўскага. Усё ў паэзіі гэтага вядомага паэта адточана, усё ясна і зразумела, і разам з тым, якая млагучнасць верша, як усё ў ім лёгка, празрыста, прыгожа! І ніякая труктаўца. Відаць, сапраўднае майстэрства ў працаце, даступнасць твора.

Член брыгады камуністычнай працы Нічыпар Макарыч гаварыў пра зборнік вершаў Сцяпана Гаўрусёва «Шчодрасць»: — Но жыць вершы паэты — гэта прэзюм аб жыцці, аб месцы чалавека на зямлі, аб яго адданасці за тое, што робіцца на ёй. Паэт раскавае пра свайго сучасніка, які будзе новым гарады на Поўначы і Далёкім Усходзе, стаць на варце дзяржаўных граціц, вырашчыць высокі ўраджай.

— Найбольшае ўражанне зрабілі на мяне вершы «Снежка», «Мой даўні род не ведаў кнольч...» і раднішчых, — гаворыць Н. Макарыч. — У зборніку яшчэ змяшчаны даве паэмы «Шчодрасць» і «Палаяныя аратары». Але яны, на маю думку, менш удалыя аўтараў, залішне шматслоўныя.

У лірычных вершах Веры Вярбы многа шчырага паучэння, замілавання родным краем, зацікаўленасця яе паэтычныя малючкі прыроды. Пра гэта гаварыла на канферэнцыі камсамолька-кантралёр АТК Валяндзіна Дубанец. Ёй асабліва спадабалася вершы «Ручнікі», «Летуць в і ні ца», «*** На Венеры, ах, на Венеры...» і іншыя. І траба, гаварыла яна, лягаючы маладой паэткай Шышкіна сказаць:

— Дрэнна, калі завод выпускае прадукцыю нізкай якасці, і мы ча сьваім прадпрыемстве рахуем змагаемцы з бракаробамі. Ішчэ горш, калі ў свет выходзіць слабыя, бездапамажныя кніжкі тыражом у некалькі тысяч экзэмпляў і т. д. Вялікую шкоду наносіць яны чытачу, бо кожную кніжку чытае не адзін чалавек. Дык як жа можна мрыцца з надобным бракам, калі гаворка ідзе пра выхаванне саветскага чалавека?

— Мне асабіста, — працягвае ён далей, — да душы прышліся вершы Івана Бурсава. Можна лічыць зусім дасканалай з мастацкага боку, але я ахвотна чытаю іх, бо аўтар піша пра маіх сучаснікаў, таіх, як і я, рабочых. Вельмі шкада, што ў беларускай паэзіі тама працы і жыцця рабочага класа не знайшла шырокага адлюстравання, не стала вядучай у творчасці нашых пісьмennisкаў.

Мне хочацца таксама ўспомніць паэзію Ігара Шкляраўскага. У мінулым годзе выйшаў яго першы зборнік «Я іду». Ігар Шкляраўскі — наш малады сучаснік з добрым паэтычным мысленнем. Але апошнія яго вершы, надрукаваныя ў рэспубліканскіх газетах, — гэта ўжо крок назад, а не наперад. Вось уявіце сабе, што з чалавекам здарылася вышэйшэ: паламацала рука аж на дванаццаць частак, і паўмелы хірург склаў паламанныя кавалачкі так няўдала, што атрымалася крывава «лесвіца». Нешта падобнае нагадаюць і некаторыя вершы паэты. Ісці чытачу па яго параненых прыступках-радыках вельмі ўжо цяжка.

Можна гэта і націпіла мне, проста чытаць, але хачелася б параніць маладою паэту на пачатку яго шляху вучыцца ў Міхаіла Ісакоўскага. Усё ў паэзіі гэтага вядомага паэта адточана, усё ясна і зразумела, і разам з тым, якая млагучнасць верша, як усё ў ім лёгка, празрыста, прыгожа! І ніякая труктаўца. Відаць, сапраўднае майстэрства ў працаце, даступнасць твора.

Член брыгады камуністычнай працы Нічыпар Макарыч гаварыў пра зборнік вершаў Сцяпана Гаўрусёва «Шчодрасць»: — Но жыць вершы паэты — гэта прэзюм аб жыцці, аб месцы чалавека на зямлі, аб яго адданасці за тое, што робіцца на ёй. Паэт раскавае пра свайго сучасніка, які будзе новым гарады на Поўначы і Далёкім Усходзе, стаць на варце дзяржаўных граціц, вырашчыць высокі ўраджай.

— Найбольшае ўражанне зрабілі на мяне вершы «Снежка», «Мой даўні род не ведаў кнольч...» і раднішчых, — гаворыць Н. Макарыч. — У зборніку яшчэ змяшчаны даве паэмы «Шчодрасць» і «Палаяныя аратары». Але яны, на маю думку, менш удалыя аўтараў, залішне шматслоўныя.

У лірычных вершах Веры Вярбы многа шчырага паучэння, замілавання родным краем, зацікаўленасця яе паэтычныя малючкі прыроды. Пра гэта гаварыла на канферэнцыі камсамолька-кантралёр АТК Валяндзіна Дубанец. Ёй асабліва спадабалася вершы «Ручнікі», «Летуць в і ні ца», «*** На Венеры, ах, на Венеры...» і іншыя. І траба, гаварыла яна, лягаючы маладой паэткай Шышкіна сказаць:

— Дрэнна, калі завод выпускае прадукцыю нізкай якасці, і мы ча сьваім прадпрыемстве рахуем змагаемцы з бракаробамі. Ішчэ горш, калі ў свет выходзіць слабыя, бездапамажныя кніжкі тыражом у некалькі тысяч экзэмпляў і т. д. Вялікую шкоду наносіць яны чытачу, бо кожную кніжку чытае не адзін чалавек. Дык як жа можна мрыцца з надобным бракам, калі гаворка ідзе пра выхаванне саветскага чалавека?

— Мне асабіста, — працягвае ён далей, — да душы прышліся вершы Івана Бурсава. Можна лічыць зусім дасканалай з мастацкага боку, але я ахвотна чытаю іх, бо аўтар піша пра маіх сучаснікаў, таіх, як і я, рабочых. Вельмі шкада, што ў беларускай паэзіі тама працы і жыцця рабочага класа не знайшла шырокага адлюстравання, не стала вядучай у творчасці нашых пісьмennisкаў.

Мне хочацца таксама ўспомніць паэзію Ігара Шкляраўскага. У мінулым годзе выйшаў яго першы зборнік «Я іду». Ігар Шкляраўскі — наш малады сучаснік з добрым паэтычным мысленнем. Але апошнія яго вершы, надрукаваныя ў рэспубліканскіх газетах, — гэта ўжо крок назад, а не наперад. Вось уявіце сабе, што з чалавекам здарылася вышэйшэ: паламацала рука аж на дванаццаць частак, і паўмелы хірург склаў паламанныя кавалачкі так няўдала, што атрымалася крывава «лесвіца». Нешта падобнае нагадаюць і некаторыя вершы паэты. Ісці чытачу па яго параненых прыступках-радыках вельмі ўжо цяжка.

Валерый Крайко

— Валерый Крайко — вялікі амацар кнігі. Ён уважліва сочыць за сучаснай паэзіяй. В. Крайко гаворыць пра творчасці Пімена Панчанкі:

— Пімен Панчанка — пісьменнік высокага партыйнага погляду на жыццё. Яго творча сць — яркі прыклад служэння паэты вяртальным камунізмам. Пісьменнік шмат дзе пабываў за рубяжом, многае сабычыў на сваім выку. Пра ўсё гэта раскавае ён у зборніку «Тысяча небасхілаў», раскавае па-майстэрску, з уласцівай яму палымнасцю. Няма ў яго вершах розных там выкрутасцяў, верш паэты ясны, на дзіва настраўвае; ён не можа не хваляваць. Я запомніў яго верш «Размова з наследнікамі», у якім аўтар з вялікай душэўнай шчырасцю піша:

Двум пакаленням За працай не снеса: Мы з аднаго Вывінулі чэста.

Паэт горача адгукаецца на важнейшыя падзеі нашага жыцця, бо ён сапраўдны паэт-грамадзянін, для якога няма нічога даражэйшага за Радзіму, за партыю, якая ён бязмежна адданы.

— Мо я выкажу тут і няправільную думку, але адзначу, — гаворыць В. Крайко, — што, напрыклад, «Вершы пра Палессе» мяне менш усхвалялі, бо яны даволі агульнялы. Як мне здаецца, ім не стае свежасці, паэт тут ідзе па прастапаных снежках. Гаворачы пра новае Палессе, Панчанка піша:

Ты пачуеш тут на змарнаванні, На сіваніні пачуеш ты Злышч куваніне, Ласць рыканіне І маторыў голас густы.

Усё правільна і разам з тым нова, пра гэта ўжо недзе чытана. Нададчык аўтаматнага цэха гадзінікавага заводу Аляксандр Шышкіна сказаць:

— Дрэнна, калі завод выпускае прадукцыю нізкай якасці, і мы ча сьваім прадпрыемстве рахуем змагаемцы з бракаробамі. Ішчэ горш, калі ў свет выходзіць слабыя, бездапамажныя кніжкі тыражом у некалькі тысяч экзэмпляў і т. д. Вялікую шкоду наносіць яны чытачу, бо кожную кніжку чытае не адзін чалавек. Дык як жа можна мрыцца з надобным бракам, калі гаворка ідзе пра выхаванне саветскага чалавека?

— Мне асабіста, — працягвае ён далей, — да душы прышліся вершы Івана Бурсава. Можна лічыць зусім дасканалай з мастацкага боку, але я ахвотна чытаю іх, бо аўтар піша пра маіх сучаснікаў, таіх, як і я, рабочых. Вельмі шкада, што ў беларускай паэзіі тама працы і жыцця рабочага класа не знайшла шырокага адлюстравання, не стала вядучай у творчасці нашых пісьмennisкаў.

Мне хочацца таксама ўспомніць паэзію Ігара Шкляраўскага. У мінулым годзе выйшаў яго першы зборнік «Я іду». Ігар Шкляраўскі — наш малады сучаснік з добрым паэтычным мысленнем. Але апошнія яго вершы, надрукаваныя ў рэспубліканскіх газетах, — гэта ўжо крок назад, а не наперад. Вось уявіце сабе, што з чалавекам здарылася вышэйшэ: паламацала рука аж на дванаццаць частак, і паўмелы хірург склаў паламанныя кавалачкі так няўдала, што атрымалася крывава «лесвіца». Нешта падобнае нагадаюць і некаторыя вершы паэты. Ісці чытачу па яго параненых прыступках-радыках вельмі ўжо цяжка.

Член брыгады камуністычнай працы Нічыпар Макарыч гаварыў пра зборнік вершаў Сцяпана Гаўрусёва «Шчодрасць»: — Но жыць вершы паэты — гэта прэзюм аб жыцці, аб месцы чалавека на зямлі, аб яго адданасці за тое, што робіцца на ёй. Паэт раскавае пра свайго сучасніка, які будзе новым гарады на Поўначы і Далёкім Усходзе, стаць на варце дзяржаўных граціц, вырашчыць высокі ўраджай.

— Найбольшае ўражанне зрабілі на мяне вершы «Снежка», «Мой даўні род не ведаў кнольч...» і раднішчых, — гаворыць Н. Макарыч. — У зборніку яшчэ змяшчаны даве паэмы «Шчодрасць» і «Палаяныя аратары». Але яны, на маю думку, менш удалыя аўтараў, залішне шматслоўныя.

У лірычных вершах Веры Вярбы многа шчырага паучэння, замілавання родным краем, зацікаўленасця яе паэтычныя малючкі прыроды. Пра гэта гаварыла на канферэнцыі камсамолька-кантралёр АТК Валяндзіна Дубанец. Ёй асабліва спадабалася вершы «Ручнікі», «Летуць в і ні ца», «*** На Венеры, ах, на Венеры...» і іншыя. І траба, гаварыла яна, лягаючы маладой паэткай Шышкіна сказаць:

— Дрэнна, калі завод выпускае прадукцыю нізкай якасці, і мы ча сьваім прадпрыемстве рахуем змагаемцы з бракаробамі. Ішчэ горш, калі ў свет выходзіць слабыя, бездапамажныя кніжкі тыражом у некалькі тысяч экзэмпляў і т. д. Вялікую шкоду наносіць яны чытачу, бо кожную кніжку чытае не адзін чалавек. Дык як жа можна мрыцца з надобным бракам, калі гаворка ідзе пра выхаванне саветскага чалавека?

— Мне асабіста, — працягвае ён далей, — да душы прышліся вершы Івана Бурсава. Можна лічыць зусім дасканалай з мастацкага боку, але я ахвотна чытаю іх, бо аўтар піша пра маіх сучаснікаў, таіх, як і я, рабочых. Вельмі шкада, што ў беларускай паэзіі тама працы і жыцця рабочага класа не знайшла шырокага адлюстравання, не стала вядучай у творчасці нашых пісьмennisкаў.

Валерый Крайко

— Валерый Крайко — вялікі амацар кнігі. Ён уважліва сочыць за сучаснай паэзіяй. В. Крайко гаворыць пра творчасці Пімена Панчанкі:

— Пімен Панчанка — пісьменнік высокага партыйнага погляду на жыццё. Яго творча сць — яркі прыклад служэння паэты вяртальным камунізмам. Пісьменнік шмат дзе пабываў за рубяжом, многае сабычыў на сваім выку. Пра ўсё гэта раскавае ён у зборніку «Тысяча небасхілаў», раскавае па-майстэрску, з уласцівай яму палымнасцю. Няма ў яго вершах розных там выкрутасцяў, верш паэты ясны, на дзіва настраўвае; ён не можа не хваляваць. Я запомніў яго верш «Размова з наследнікамі», у якім аўтар з вялікай душэўнай шчырасцю піша:

Двум пакаленням За працай не снеса: Мы з аднаго Вывінулі чэста.

Паэт горача адгукаецца на важнейшыя падзеі нашага жыцця, бо ён сапраўдны паэт-грамадзянін, для якога няма нічога даражэйшага за Радзіму, за партыю, якая ён бязмежна адданы.

— Мо я выкажу тут і няправільную думку, але адзначу, — гаворыць В. Крайко, — што, напрыклад, «Вершы пра Палессе» мяне менш усхвалялі, бо яны даволі агульнялы. Як мне здаецца, ім не стае свежасці, паэт тут ідзе па прастапаных снежках. Гаворачы пра новае Палессе, Панчанка піша:

Ты пачуеш тут на змарнаванні, На сіваніні пачуеш ты Злышч куваніне, Ласць рыканіне І маторыў голас густы.

Усё правільна і разам з тым нова, пра гэта ўжо недзе чытана. Нададчык аўтаматнага цэха гадзінікавага заводу Аляксандр Шышкіна сказаць:

— Дрэнна, калі завод выпускае прадукцыю нізкай якасці, і мы ча сьваім прадпрыемстве рахуем змагаемцы з бракаробамі. Ішчэ горш, калі ў свет выходзіць слабыя, бездапамажныя кніжкі тыражом у некалькі тысяч экзэмпляў і т. д. Вялікую шкоду наносіць яны чытачу, бо кожную кніжку чытае не адзін чалавек. Дык як жа можна мрыцца з надобным бракам, калі гаворка ідзе пра выхаванне саветскага чалавека?

— Мне асабіста, — працягвае ён далей, — да душы прышліся вершы Івана Бурсава. Можна лічыць зусім дасканалай з мастацкага боку, але я ахвотна чытаю іх, бо аўтар піша пра маіх сучаснікаў, таіх, як і я, рабочых. Вельмі шкада, што ў беларускай паэзіі тама працы і жыцця рабочага класа не знайшла шырокага адлюстравання, не стала вядучай у творчасці нашых пісьмennisкаў.

Мне хочацца таксама ўспомніць паэзію Ігара Шкляраўскага. У мінулым годзе выйшаў яго першы зборнік «Я іду». Ігар Шкляраўскі — наш малады сучаснік з добрым паэтычным мысленнем. Але апошнія яго вершы, надрукаваныя ў рэспубліканскіх газетах, — гэта ўжо крок назад, а не наперад. Вось уявіце сабе, што з чалавекам здарылася вышэйшэ: паламацала рука аж на дванаццаць частак, і паўмелы хірург склаў паламанныя кавалачкі так няўдала, што атрымалася крывава «лесвіца». Нешта падобнае нагадаюць і некаторыя вершы паэты. Ісці чытачу па яго параненых прыступках-радыках вельмі ўжо цяжка.

Член брыгады камуністычнай працы Нічыпар Макарыч гаварыў пра зборнік вершаў Сцяпана Гаўрусёва «Шчодрасць»: — Но жыць вершы паэты — гэта прэзюм аб жыцці, аб месцы чалавека на зямлі, аб яго адданасці за тое, што робіцца на ёй. Паэт раскавае пра свайго сучасніка, які будзе новым гарады на Поўначы і Далёкім Усходзе, стаць на варце дзяржаўных граціц, вырашчыць высокі ўраджай.

— Найбольшае ўражанне зрабілі на мяне вершы «Снежка», «Мой даўні род не ведаў кнольч...» і раднішчых, — гаворыць Н. Макарыч. — У зборніку яшчэ змяшчаны даве паэмы «Шчодрасць» і «Палаяныя аратары». Але яны, на маю думку, менш удалыя аўтараў, залішне шматслоўныя.

У лірычных вершах Веры Вярбы многа шчырага паучэння, замілавання родным краем, зацікаўленасця яе паэтычныя малючкі прыроды. Пра гэта гаварыла на канферэнцыі камсамолька-кантралёр АТК Валяндзіна Дубанец. Ёй асабліва спадабалася вершы «Ручнікі», «Летуць в і ні ца», «*** На Венеры, ах, на Венеры...» і іншыя. І траба, гаварыла яна, лягаючы маладой паэткай Шышкіна сказаць:

— Дрэнна, калі завод выпускае прадукцыю нізкай якасці, і мы ча сьваім прадпрыемстве рахуем змагаемцы з бракаробамі. Ішчэ горш, калі ў свет выходзіць слабыя, бездапамажныя кніжкі тыражом у некалькі тысяч экзэмпляў і т. д. Вялікую шкоду наносіць яны чытачу, бо кожную кніжку чытае не адзін чалавек. Дык як жа можна мрыцца з надобным бракам, калі гаворка ідзе пра выхаванне саветскага чалавека?

— Мне асабіста, — працягвае ён далей, — да душы прышліся вершы Івана Бурсава. Можна лічыць зусім дасканалай з мастацкага боку, але я ахвотна чытаю іх, бо аўтар піша пра маіх сучаснікаў, таіх, як і я, рабочых. Вельмі шкада, што ў беларускай паэзіі тама працы і жыцця рабочага класа не знайшла шырокага адлюстравання, не стала вядучай у творчасці нашых пісьмennisкаў.

ТВОРЫ ЯГО ЖЫВУЦЬ З НАМІ

Учора споўнілася 60 год з дня нараджэння Платона Галавача. Сярод беларускіх саветскіх пісьмennisкаў яна прышлі ў літаратуру адразу пасля Кастрыцкага паўстання. Платон Галавач належаў пачаснае месца. Юнаком-камсамольцам ён пачынае супрацоўнічаць у бабруйскай газеце «Юны камуніст», рэдактарам якой у той час з'яўлялася Вера Харужая, друкава там артыкулы, карэспандэнцыі. Хутка яго рэдакцыя і крытычныя агляды пачалі з'яўляцца і ў рэспубліканскіх выданнях.

У 1927 годзе выходзіць першая кніга П. Галавача «Дробныя жыццё», якая сведчыла аб тым, што ў літаратуру прыйшоў таленаваты, удумлівы празаік.

Літаратурная сітуацыя ў той перыяд — перыяд вострай барацьбы за новае мастацтва — была складаная. Некаторыя пісьменнікі і крытыкі спрашчалі, на-вульгарызатарску трактывалі пытанне аб адносінах мастацтва да рэалізму. У выніку некаторыя аўтары апісалі ўсё, што ляжала на паверхні, без улічэння адбору і аб'яўлення фактаў і з'яў жыцця, што прыводзіла да ўбогага натуралізму.

Платон Галавач быў заўважным праціўнікам гэтай канцэпцыі. У сваіх выступленнях і артыкулах ён падкрэслываў, што аўтары натуралістычных твораў не ўмеюць глыбока разабрацца ў рэалізм, не ўмеюць адраіцца, галоўнага ад друга аднаго. Вельмі істотна, што на ўласнай мастацкай прыкладзе П. Галавача стараўся ўясніць свае эстэтычныя погляды. Ужо ў першых апавяданнях ён імкнецца да праўдлівага адлюстравання рэчаіснасці, да стварэння жыццёва-праўдлівых абразцаў людзей, свядомасць якіх абудзі-

ла рэвалюцыю. Найбольш уда-лімымі абразамі, створанымі ў ранні перыяд творчасці, трэба прызнаць Надзю («Дасужа»), Андрэя Рудзіна («Дзве слязкі»), Кацярыну Турбоўскую («Рубанаўскі вузель»).

Першая апавесць пісьменніка «Вінаваты», напісаная ў 1929 годзе, была з цікавасцю сустрэ-та чытачом. Наколькі твораў быў актуальны, сведчыць той факт, што праз некалькі месяцаў пасля выхаду апавесці асобнай кнігай спатрэбілася яе паўторнае выданне.

Стварэнне абразца станоўчага героя было адным з галоўных творчых клопатаў пісьменніка. Гэтую задачу яму ў значнай ступені ўдалося вырашыць у апавесці «Спалох на загонах» (1930), прысвечанай калектывізацыі. Найбольш ярка выпісан рабочы-камуніст Панас — музычны, вядзлы, правядыць, які заўсёды і ўсюды адстойвае інтарэсы народа.

Вялікай удачай пісьменніка можна назваць абразца Паўла Будніка (раман «Праз гады») і Дубраўна (апавесць «Носьбіты піваніцы»). Гэта простыя саветскія людзі. Іх глыбокая ідэя перакананасць, высокая маральная якасць, гатоўнасць да гераізму і самаахварнасці ў ім перамогі камунізма, разнастайнасць і паўната інтарэсаў сведчаць аб тым, што гэта людзі новага тыпу.

Гаворачы пра майстэрства Платона Галавача як пісьменніка, неабходна сказаць і пра яго стаўленне да адбору жыццёвага матэрыялу. У пэўнае да беларускага паэта Алеся Вечара 13 лістапада 1931 года ён пісаў: «Я не мысліў пісьменніка, які нешта вучае, як нешта кабінетнае. Пісьменнік — рыба, якая плавіцца ў самым глыбінным жыцці».

У 1936 годзе ў друку разгарнулася дыскусія па пытанніх барацьбы з фармалізмам у літаратуры. Неабходнасць такой ды-скусіі ўзнікла таму, што некаторыя пісьменнікі ў сваіх творах выпусцілі ідэі змест, забавлялі мастацтва выхаваннем, чага значэння. Імкнуліся пера-тварыць яго ў справу вузкаяй касты выбараных. У гэтай ды-скусіі Платон Галавач прымае актыўны ўдзел, паказвае на канкрэтных прыкладах, што фар-малізм частей за ўсё служыць для прыкрыцця ідэянага ўбоства.

Гаворачы пра

